

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

28. De calice, corporalibus, & cæteris vestibus sacris, quibus vtitur
Sacerdos, dum Missæ sacrificiu[m] facit & offert.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

consecratum non est; nec tamen idcirco Ecclesia sua consecratione priuatur. Syluester, & Abbas loci citati.

Caput XXVIII.

De Calice, corporalibus, & ceteris vestibus sacris, quibus utitur Sacerdos, dum Missæ sacrificium facit, & offert.

Quæritur primò, An ad Missæ sacrificium calix consecratus, & patena similiter consecrata requirantur? Respondeo, requiri, & tum Calix, tum patena debent à proprio Episcopo consecrari, cap. V. *de consecr. dist. 1.* Patena dicitur Latine patina: patinæ verò erant vasa, in quibus dapæ ad mensam afferebantur: vnde patinæ in Ecclesia, & altari sunt ad corpus Christi recipiendum, continendum, & ministrandum populo: sicut calices sunt vasa ad Christi sanguinem excipiendum. Patena, inquit Isidorus lib. 20. Etymolog. C. 4. *vasis genus à patendo dicitur, quod distans, patenibusque aris fit.* Patenarum meminit Columella lib. 12. c. 43. inde patellæ, de quibus apud Varronem, Festum, & Isidorum. Patenæ faciæ olim in Ecclesia magnæ erant ex auro, & argenteo, ponderis quindecim, & triginta librarum, vt patet in Pontificali ex Damaso; nunc verò sunt parvæ.

Quæritur, An calix, Episcopi mādato, à simplici Presbytero consecrari queat? Respondeo, minimè: quia consecrare vasa, ad Ordinem spectat Episcopi, & proinde consuetudine, vel præscriptione id Presbyteris non potest conuenire. Romanus tamè Pōtiffex potest Presbyteris cōmittere, vt vasa, nempe calices, & patenas cōsecrarent.

Secundò quæritur, An Abbates, qui Pontificijs insignibus vtuntur, iure, vel consuetudine calices consecrent? Respondeo cum Glossa in cap. *Abbas, de priuileg. in 6.* id potestatis non habere vlla iuris auctoritate, vel vi consuetudinis, sed flor priuilegio. Sic etiam ibi Francus, & Ancharanus, Geminianus. Syluester tamen, Tabienfis, & Armilla in verb. *Calix, & in verbo, Benedictio, & in verbo, Abbas,* videntur asserere, id eos habere ex iure, vel consuetudine. Sed hi auctores facillè conciliantur, si dicamus eam habere facultatē Abbates priuilegio canonico, hoc est, quod in ipso iure expressum cōtinetur, ita vt rectè iuris priuilegium dicatur. Si quæras, quomodo Calicis, & Patenæ consecratio fieri debeat? Respondeo, tum Calicem, tum Patenam sacrari manu Episcopi per chrisimatis vnctionem.

Tertiò quæritur, Ex qua materia debeat Calix, & Patena constare? Respondeo, in cap. *V. de consecr. dist. 1.* scriptum esse: *Olim Sacerdotes non aureis, sed ligneis vasculis, & calicibus, & patenis vitreis vsos fuisse; nunc verò non nisi aureis, vel argenteis, & in cap. V. calix, de consecr. dist. 1.* statuitur: *Vt calix Domini cum patena, si non ex auro, omnino iansen ex argento fiat. Si autem tam pauper est (Sacerdos) saltem staneum calicē habeat. De are autē, vel auricalcho calix non fiat, ne ob vini virtutem æruginem faciat, & vomitum pronocet. Nullus autem in ligneo, aut vitreo calice præsumat Missam canere.* Hæc ibi Tertullianus lib. *de pudicitia.* Calices vitreos fuisse, & frangi faciles indicat. Hieronym. verò loquens

de Exuperio in epistol. 4. ad *Rasticum.* Nihil, inquit, illi diuini, qui corpus Domini vitineo castro, & sanguine portabat in vitro. Zepherinus instituit, vt calices id ex ligno, vt antea, sed ex vitro, vel ex auro, vel argento, vel stanno fierent, vt testatur Damasus in Pontificali. Walfrid. *de reb. Eccles. c. 24.* Radulphus, *de canon. obseruan. propos. vi.* Platina in vita eius. Tandem Zepherini cōstitutio antiquata est, & sancitum, vt nec ex vitro fierent propter fragilitatem; nec ex ligno ob raritatem, qua Sacramentum imbibitur; nec ex ære, ob tærum saporem; nec ex auricalcho, quia æruginem facit, & vomitum excitat. Sic ex Concilio Remensi, & Triburien. vt habetur in *c. V. de consecr. dist. 1.* *Vt calix, supra citatus.* Walfrid. testatur in lib. *de reb. Eccles. c. 24.* Bonifacium martyrem dicere solitum: *Olim aurei Sacerdotes ligneis calicibus utebantur; nunc lignei Sacerdotes aureis calicibus.* In vitis Pontificum Syluestri, Damasi, & Anastasij Bibliothecarij frequens mētio est calicū maiorū, minorū, & ministerialium, quos Pontifices, & Imperatores Ecclesie donabant. Ministeriales dicti sunt, quia in his sanguis Domini populo ministrabatur.

Quartò quæritur, Quandonam calix, cōsecrationis formam amittat? Respondeo: Si argenteus calix sit, & post consecrationem in auro, formam consecrationis amittit: quia in superficiem calicis forma consecrationis inducitur. Ita Syluester, Tabienfis, Armilla in verb. *Calix, ex Paludano.*

Quintò quæritur, An calix ex certis quibusdam ictibus qui solent ab aurifice infigi, vt de integro iure inaurari queat, amittat consecrationis formam? Respondeo, minimè: nam est consuetudine receptum, vt huiusmodi ictibus calix afficiatur, cum de nouo auro tegitur aurificis operibus; & tamen iterum consecrari non solet. Sic auctores supra citati.

Sextò quæritur, An calix formam consecrationis retineat, cum aurum, quo est inauratus, amittit? Exemplum appono; sic calix argenteus, & inauratus, & aurum decidat, an eo ipso consecratione spoliatur? Angelus, Syluester, Tabienfis, & Armilla in verbo, *Calix.* respondent: Vel calix aurum paulatim amittit ob vsum quotidianum, quo atteritur, & tunc consecratione non denudatur, quia antequam ex toto aurum decidat, reficitur, & instauratur; nam pars consecrata tanquam dignior trahit ad se partem auri non consecratam de nouo adiectam: Vel aurum ex toto simul decidit, & tunc calix sua cōsecratione priuatur: eo quod antequam pars auri accederet, totum aurum euanuit.

Septimò quæritur, An calix amittat consecrationem, cum eius scyphus in totum à pede separatur, iterumque coniungitur? Respondeo, ex vnanimi omnium consensu, tunc amittere: quia nimium scyphus sine pede inferuire amplius non potest, in diuino vsu, ob quem est consecratus.

Sed dubie quæstionis est, An amittat consecrationem calix, quando ita est à principio arte elaboratus, vt scyphus à pede amoueri, & adaptari iterum, & coniungi pro arbitrio nostro facile queat? Respondeo cum Armilla, in verbo, *Calix, nu. 2.* huiusmodi calicem adhuc consecrationem retinere, quia est calix à principio ita factus, vt facilius, & cōmodius separatim ex loco in locū trahi ferri queat. Sic enim plerunq; sūt vestes, aut men-

se funiculis, fibulisque colligatur, & adstricta, quae si deinde sacrentur, non ideo consecrationis fient expertes, si annulis illis, funiculis, fibulisque solutis in partes seponerentur: talis enim partium diuisio mensam, aut vestem non scindit, sed vinculis, quibus est alligata, soluit. Idem planè est de calice iudicandum: aliquando enim cum separatur scyphus à pede, calix ipse verè dicitur scindi, & proinde consecratione priuari, aliquando verò separatur, quia nexu, & vinculo soluitur, quo cum pede cohaeret, & tunc non scinditur verè, & idcirco etiam seruat consecrationem.

Octauò quaeritur, Qualia debeant esse corporalia, & Pallae, quibus Sacerdotem in Missae sacrificio vti oportet? Respondeo, corporale dici panem, in quo sacrum Christi corpus reponitur, dum fit Missae sacrificium: quod quidem corporale iure debet esse ex lino, non serico, purpura, aut intincto panno. *In cap. Consulto, de consecr. dist. 1. ita statutum est. In altaris sacrificio, nemo in serico panno, aut intincto Missam celebrare presumet, sed in lino. Ibidem etiam habetur, huiusmodi corporale debere esse ab Episcopo consecratum. Quaestio est dubia, an corporalia esse possint ex cannabe: ratio dubitandi est, quia cannabis à lino specie distinguitur, ergo cum corporalia ex lino esse debeant, ex cannabe esse non possunt. Respondeo cum Tabien. verbo, Missa, qu. 9. & Armilla verbo, Missa, num. 6. Corporalia esse posse ex cannabe, & id vsu receptum est: nam parum, aut nihil refert, cannabis specie à lino differat, satis est id, quod est in vsu: nam sicut ex lino fiunt chordae, funes, retia, & vestes intimae albae, sic etiam fiunt ex cannabe lineae vestes intimae, & albae. Item haec vestes vsu ipso habentur pro vestibus lineis. SI QVAERAS, an corporalia esse queant ex Gossipio. Respondeo, Plinium testari lib. 19. c. 1. ex Gossipio fieri lina xyliana: quod si ex eo fiunt lineae vestes, hoc sufficit. Dicitur est corporale, quoniam in eo reponitur, & continetur corpus Domini, inde enim nomè accipit, quasi corporis Christi in altari indumentum. Et ideo lineum esse debet, ac mundum, *vi in c. Consulto dicitur*, quia refert Sindonem illam mundam, qua corpus Domini obvolutum sepulturae mandatum est.*

Porro quidam corporali etiam totum calicem tegunt; alij verò tantummodo ipsum corporale super altare, siue portatile, siue stabile extendunt. Sub corporali ponuntur, quae dicuntur Pallae, quae etiam lineae, & munda: & ab Episcopo consecratae esse debent. Palla, olim erat honesta mulieris vestimentum, sicut pallium dicebatur viri indumentum, quod tunicae superponi solebat. Dicta est Palla, teste Varrone, eo quod sit vestimentum, quod palam, & foris est, ad vestigia vsque demissum. Corporale aliquando dicitur palla, quasi corporis Christi, vt ante iam dixi, in altari indumentum: passim verò dicitur palla altaris, quasi ipsius altaris vestimentum, *cap. Altaris, & cap. Nemo, de consecratione, dist. 1. & cap. Sacras, dist. in c. 24. Optatus Mileuitanus lib. 6. contra Donatistas queritur, quod pallas altaris eripuerant, & quasi pollutas abluerant. Victor similiter lib. 1. de persecut. Vandal. conqueritur, quod Proculus quidam de pallis per nefas camillas sibi, & foemoralia fecerat: quem tamen breui frustatum sibi lin-*

quam comedentem turpissimè perijisse testatur. His pallis superponitur corporale.

QVAERES, quot debeant esse pallae? Angelus, & quidam alij, in verbo, Corporalia, exigunt tres ob honorem, & cultum Sanctae Trinitatis. Sed ipsemet Angelus, & communis omnium opinio censet sufficere duas praeter corporale. QVAERES etiam, an sufficiat vna sola aliquando? Respondeo cum Syluestro, & Rosella in verbo, Corporalia. Si talis, ac tanta sit, vt complicari possit, sufficere, quoniam perinde est, ac si duae reponerentur: immo quando haec etiam abesset, & necessitas faciendi sacrificij postularet, posset vna sufficere. Radulphus Tungrensis in libello de canon. obseruant. propos. vlt. & Duran. in rationali dinorum offic. lib. 4. c. 29. ait Romanos, Italos, & Germanos vti solere duobus corporalibus, Gallos verò vno: Et Corporalia videntur intelligere Pallas, quibus corporale superponitur. Postremò quis roget, an aliquando fas sit vti in Missae sacrificio pallis minimè sacras? Respondeo Syluester in verbo, Benedictio, qu. 5. tempore necessitatis sufficere mappas, quas laici suis mensis imponunt, & quibus deinde ipsimet laici vti possint.

Nonò quaeritur, Quales esse iure debeant vestes, quibus in sacrificio Missae faciendò, Sacerdos induitur? Respondeo, huius generis vestes esse numero sex, quibus Latina Ecclesia vti consuevit, scilicet Amictum, Albam, Cingulum, Manipulum, Stolum, & Casulam. Inter omnes conuenit, has vestes debere esse ab Episcopo sacras: quauis Scotus 4. dist. 13. quest. 2. Richard. 4. dist. 13. art. 3. q. 4. doceant cingulum alicubi non sacrum. Attamè communi vsu est receptum, vt sacretur ab Episcopo, vt ait Nauarr. in Manua. cap. 25. num. 84. Haec item vestes, tum consecrationis formam amittunt, cum ita scinduntur, aut rumpuntur, vt a pete amplius non sint ad eos vsus, ad quos sacrantur: alioqui formam consecrationis retinent, etiam si aliqua pars, quae sacra non est, vna cum filo profano non sacro affluatur.

Dubitabis, an Casula, Manipulus, & Stola seruire ab vtraque parte queant, etiam si vnica tantum consecratione ab Episcopo sacrentur? Respondeo cum Palud. 4. dist. 13. q. 2. & Syluest. Benedictio. q. 6. id tutò fieri posse, vt si gemino colore afficiantur ad varios dies festos Ecclesiae colendos: nam loco duarum haec vestes inferunt. Deinde, si Stola, Manipulus, Casula, Cingulum, dum sacrantur ab Episcopo, duplicata fuerint, consecrationis forma non priuantur; tamen si postea diuidantur, vt ex Paludano Syluest. loco citato, docet: nam vtraque pars sacra permanet: Et perinde est, ac si multae simul vestes consecrarentur. SI ROGES, an si ex Manipulo Stola fiat, & ex Stola Manipulus, hic sit denuò consecrandus? Respondeo cum Paludano, & Syluestro locis citatis, minimè, quoniam non differunt earum vestium consecrationes: nam longitudo, & breuitas vestis formam non mutat: si vestis apta sit ad eos diuinos vsus, propter quos sacra facta est. Stola item erat vestis muliebri ad talos vsque demissa; sicut Toga erat vestis virorum.

QVAERES, an vestes illustrum, ac nobilium foeminarum iure pro ijs, quas dixi, Altaris sacrificio vestibus inferuiat? Gloss. in c. Ad nuptiarum de consecr. d. 1.

negat

negat omnino, eo quod ibi ita statutum sit: *Ad nu-
piat non ornatum divina ministeria non presertimur, ne dum
comprobatur tactus, vel pompa secularis luxurie polluantur,
ad officium sacri mysterij videatur indigna. Quam Glos-
sam sequuntur Archidiaconus, Zabarella, Imola,
Rosella, & Abbas, ut refert Syluest. in verbo, corpora-
ralia. q. 3. qui etiam addit oppositum de more ser-
uari, & male. Angelus tamen, & Syluester in ver-
bo, Corporalia, Glossam, & hanc item opinionem im-
probant, quia consuetudo contrarium indicat.*
Deinde Ecclesia Idolorum templa in sacras ædes
Christianorum conuertit, ergo profanas foemi-
narum vestes potest in sacras mutare: nam sicut
profana templa, Episcopi consecratione religio-
sa, & sacra redduntur, aptaque diuinis vñibus, at-
que ministerijs; ita profanæ etiam vestes ab Epi-
scopo sacrate. Sed cur dicta est Casula? Respon-
deo: quia instar exiguæ casæ totum hominẽ con-
tegit. Olim enim hoc indumentum erat ex toto
confutum, & vñdique clausum, ad talos vsque de-
missum sine manicis: Sacerdos verò ex vtraque
parte sinistra, & dextra ipsum cõplicabat, vt ma-
nus, & brachia extraheret, & extenderet, cum o-
pus esset. Dicitur quoq; Planeta Græcè ab errore:
propterea q̄ olim vestis erat sine manicis omni
ex parte errabunda, & totum hominẽ circumbar.

Decimò quæritur, An nomine Orarij in iure,
stola accipitur? Respondeo, accipi: nam in cap.
Ministrum, dist. 23. ex Concilio Laodiceo dicitur:
Ministrum non oportet vti Orarijs, nec ostia derelinquere.
Et in cap. sequenti: Non oportet Lectores, aut Ostia-
rios, aut Psalmistas orarijs vti, & sic legere, aut
psallere: & in Concilio Bracaren. i. can. 27. habetur:
*Vi Diaconi superposito scapula vñtantur Orario. Et in c. Vnum
Orarium, dist. 25. ex Concilio Toletano 4. refertur: Vnum
Orarium oportet Levitam gestare in sinistro humero, propter
quod orat, hoc est, prædicat. Meminit Ambrosius Ora-
rij in oratione de obitu fratris sui Satiri. Quidam ve-
rò putant Orarium dici lineum vestimentũ, quo
Clerici profanis vestibus superinduntur: sed
cum ijs, quæ ex iure canonico citantur, non conueni-
t. Si QVAERAS vnde sit dictum Orarium. Al-
cuius lib. de diuin. officijs, cap. Quid significant vestimenta.
Raban. lib. 1. de institut. Clericor. cap. 19. & Beda in colle-
ctan. cap. 7. Amala. lib. 2. de Eccles. offic. ca. 20. testantur,
dici ab orando, hoc est, prædicando: Vnde Ora-
rij vsus solum cõceditur ijs Clericis, quibus præ-
dicandi Evangelij munus committitur, vt Sacer-
dotibus, & Diaconis.*

Vndecimò quæritur, Quidam significetur in
cap. Monacho, dist. 27. quæritur. quo loco dicitur:
*Monacho Orarium in Monasterio, vel zonas habere non li-
cet. Quidam existimant lectionem esse corrup-
tam, & loco, Orarij, legendum, autum, ita vt sensus
sit: Non licet Monacho in Monasterio, aurũ, hoc
est, pecuniam, aut zonas, hoc est, crumenas, siue
marsupia habere: nam zonas, hoc est, cingulis ves-
tem stringentibus, & lumbos, fas est Monachis
vbique, & semper vti, non tamen zonas, hoc est,
crumenas in Monasterio, quoniam extra Mona-
sterium, dum iter faciunt, licet vti.*

Duodecimò quæritur, An liceat Sacerdoti Eu-
charistiam sumere sine stola ad collum super hu-
meros pendenti, quando Missæ sacrificium non
facit? In Concilio Bracaren. 3. cano. 3. idque habetur
dist. 23. cap. Ecclesiastica, aperte statuitur, vt cū Sacer-

dos ad solennia Missarum accedit, aut per se Deo
sacrificium oblaturus, aut Sacramentum corpo-
ris, & sanguinis Domini sumpturus, nõ aliter ac-
cedat, quam oratio vtroq; humero circumseptus,
sicut tempore suæ ordinationis dignoscitur con-
secratus. Vbi Glossa docet: *Si in ægritudine sumit Sa-
cerdos Eucharistiam, circumdabit stola vtrumq; humerum.*
Vnde quæstionis est dubiæ, an peccet Sacerdos,
siue sanus, siue ægrotus, cū sine stola humeris su-
perposita Eucharistiam sumit? Respondeo cum
Turcremata in c. Ecclesiastica, dist. 23. non peccare:
nam decretum Concilij Bracaren. nis vsu, & con-
suetudine videtur abrogatum, cū Sacerdotes, tum
regulares, tum seculares stola vti desierint.

Decimotertiò quæritur, Quidnam præcipiatur
in ca. Nullus 21. quæst. 4. ex Synodo S. cum dicitur: *Nullus
eorum, qui connumerantur in Clero, vestimentum inde-
cens habeat, siue in ciuitate degens, siue in itinere ambulans,
sed stolis vñatur, quæ concessæ sunt Clericis, & ex Concilio Tri-
burien. in c. V. presbyteri. 17. q. 4. statutum est, vt Pres-
byteri non vadant sine stola, aut orario induti?*
Glossa respondet, ijs locis nomine stolæ intelli-
gi vestem Clericorum ad talos vsque demissam:
aut fortassis olim Sacerdotes semper stolam hu-
meris superpositam deferebant, quod in defuetu-
dinem abiit.

Decimoquartò quæritur, An vestes, aut vasa
sacrata in vsus profanos conuertiri queant? Res-
pondeo, minime: quoniam quod semel dicatum
est Deo, non est ad vsus humanos trãsferendum,
c. Semel Deo, de regul. iuris in sexto, & c. p̄se semel. 19. quæ-
stion. 3. & c. Vestimenta, de consecrat. d. 1. QVAERES,
quid fiet de vestibus sacris, quæ sunt vetustate cõ-
sumptæ, aut ita scissæ, & disruptæ, vt in diuinis v-
sibus amplius inferri nequeant? Respondeo ex
c. Altaris, de consecr. dist. 1. quo loco dicitur: *Altaris
palla, candelabrum, & vñum si fuerint vetustate consumi-
pta, incendio demur: quia non licet ea, quæ in sacra ordo fue-
rim, malè trãtari, sed incendio vñnera tradantur: cin-
eres quoque eorum in Baptisterium inferantur, vbi nullus
transitum habeat: aut in pariete, aut in fossis pauperum
iactentur, ne transeuntium pedibus inquinentur. Sic ibi: Et
candelabra intelligit, quibus vñtur in altari,
dum rebus diuinis operam damus. Vela, accipit
cortinas, quæ pendunt, & expanduntur supra, aut
ante altare, vt ait Glossa communi consensu re-
cepta. Vñus iam obtinuit vti Sacerdotes, & Epi-
scopi vestibus sacris induti sepeliuntur: alioqui
eæ vestes sacræ esse non deberent, vt annotat ex
Paludano Syluester in verbo, Benedictio. qu. 7. Cali-
ces etiam, & alia sacra vasa confracta, aut dimi-
nuta in vsus profanos conuertiri nõ debent, sed in
Ecclesijs seruari ad aliqua earum ministeria.*

Decimoquintò quæritur, An ad Missæ sacrifi-
cium, lumen iure communi requiratur? Respon-
deo ex communi omnium sententia requiri: nam
in c. Ad iheras, de celebr. Missæ, reprehenditur quidam
Presbyter, qui sine igne, id est, lumine sacrifica-
bat. Quamuis reuera in eo capite ob alia etiã cri-
mina puniatur; videlicet, quod aliquando in pa-
ne fermentato, & calice ligneo, & absque aqua
vino permista, immolare consueuerat.

QVAERES insuper, an lumen debeat esse ex
cera, an sufficiat si sit ex oleo, aut si sit candela se-
bacea? Respondeo, nihil hac de re in iure fuisse
constitutum: vsus tamen communis obtinuit,

vt sit ex cera: tempore autem necessitatis sufficit lumen sebaceum. **SI QVÆRAS**, an duæ candelæ, siue cerei requirantur, an verò tantum vna sufficiat? Respondeo, nihil etiam de hoc iura meminisse: ferè tamen omnes duabus vtuntur, quamuis vna sufficeret.

Decimosexto quæritur, An Sacerdos nudo capite sacrificare iure debeat? Quidam insinuant, nihil in iure de hoc fuisse definitum, nisi generaliter, quatenus scilicet omnia diuina mysteria piè, ac religiosè celebrare oportet, quod etiam sentit Nauar. de celebrat. Missarum consil. 4. nu. 1. Cæterum in c. Nullus Episcopus, de consecr. dist. 1. perspicuè factis habetur: Nullus Episcopus, aut Presbyter, seu Diaconus ad Missarum solemniam celebranda presumat cum baculo introire, aut velato capite ad altare Deo assistere. Quare peccaret Sacerdos, qui sine iusta, & debita causa, tecto capite sacrificaret.

QVÆRES, an liceat Sacerdoti minus bene valenti rem facere diuinam capite certo aliquo panniculo, vel pileolo ob debilitatem capitis, & frigus in cōmodum velato? Respondeo ex Turrecremata in c. Nullus Episcopus, citato, & Nauarro in consilio prædicto num. 1. & 2. licere, dummodo id faciat in priuato Oratorio, vel sacello absque offensione aliorum. **QVÆRAT** aliquis, an fas sit Sacerdoti Missam celebrare capite amictu tecto? Idem Nauarrus consilio citato affirmat licere Sacerdoti id facere, quia olim, inquit, Sacerdos sacrificabat capite amictu operto, & vsus obtinuit, vt amictus ad collum obuoluatur: quare, inquit ille, licitū est antiquum vsum reuocare. Sed certè vsus in Ecclesia iam introductus est retinendus, & idcirco non licet caput amictu tegere, nisi valetudinis incommodæ gratia.

Decimoseptimò quæritur, An liceat Sacerdoti sacrum facere Matutinis precibus nondum peroratis? Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 2. ad finem. & lib. 10. de iust. quæst. 5. artic. 4. concludit, 2. cenet lethale peccatum non admittere Sacerdotem sic sacrificantem, etiã sine causa iusta, & debita; quod probat, quia nullus, inquit, extat iuris Canon, quo præcipiatur, vt Matutinæ preces ante sacrificium recitentur. Deinde, quia Missæ sacrificium, & preces, quæ quotidie singulis horis Ecclesiæ lege funduntur, nullo iuris communis nexu inter se coherant. Quòd si illi opponas communem consuetudinem; ait ille, non omnem consuetudinem vim legis habere: nec item omnem consuetudinem ita stricte, & arctè cōscientias tenere, vt nisi seruetur, lethale peccatum contrahatur. Syluester verò in verbo, Missa. 1. quæst. 6. vers. 4. quamuis non ita generaliter doceat; sentit tamen iusta, & legitima de causa fas esse Sacerdotibus aliquando Matutinis precibus non persolutis sacrum facere; vt si subita necessitas occurrat, verbi gratia, accedit illustris, vel magnus Princeps rei diuinæ gratia audiendæ, nec adest vilius tunc Sacerdos, qui sacrificet, nisi qui preces nondum Matutinas recitauit: adest etiam populus in die festo sacrum auditurus. Item si superior præcipiat, vt sacrum facias. Si præterea necesse sit, vt sacrificium fiat ob mortuum subito delatum in templo sepelientium, vbi de more vita defuncti sine Missæ sacrificio non sepeliuntur. Opinionem Soti pugnaciter confutat Francolinus in tract. de temporibus Horarum

Canon. c. 42. Sanè Sotus in hac cōtrouersia cōmuni omnium opinioni se opponit. Omnes enim, ad vnum, Canonici iuris interpretes, & Theologi, & Summi scilicet cenent lethale peccatum committere Sacerdotè, qui ante preces Matutinas sacrificat, nisi id iusta causa fecerit. Sic Hostiensis, Paludanus, Gabriel, Antoninus, Gabriel, Summa Confessorum, Aftenfis, Angelus, Rosella, Pisana, Tabienfis, Armilla: vt cæteros taceam. Quos omnes citat Francolinus loco prædicto. Quæ opinio longè est tutior, ac multò probabilior. Nam præter quæ, quod est cōmuni cōsensu recepta, mirificè cum ipsa Ecclesiæ consuetudine congruit, & cum ipsius Officij Ecclesiastici præceptionibus, & regulis, quibus præscribitur, vt Matutinarum precum persoluto peno, Sacerdos paratus ad sacrificandum accedat. Nec est, quòd Sotus pro se Syluestrum citet, quoniam (vt vidimus) hic auctor solùm docet, aliquando licere Sacerdoti iusta de causa ante Matutinas preces sacrificare: in presentia quæstio non est, an id liceat quando adest causa legitima, neque enim id cōmuni opinio diffidetur; sed, An lethali ter peccet Sacerdos, qui sine iusta causa ante Matutinas preces sacris operatur. Item alicubi Pontifices solent constitutiones edere, quibus pœnas irrogant Sacerdotibus, qui Matutinis precibus non peroratis immolant. Mihi sententia Soti non placet, quamuis quidam viri docti, & pij eam, & sequantur, & tuesantur. Neque enim est, cur opinionem cōmuni testimonio, & auctoritate approbatæ suo loco moueantur, nec cur consuetudines moribus vtentium receptas faciliè deseramus.

Decimooctauò quæritur, An Sacerdos, qui ob incommodam valetudinem est immunis, & liber à Matutinis precibus recitandis, tuta conscientia sacrum faciat, tamen si eo die preces Matutinas, aut alias non sit recitaturus? Concedit Sotus loco citato, quoniam accidere potest, vt infirma valetudo iustam det excusationem Officij Matutini committendi; & nihil tamen impediatur, quo minus Sacerdos sacrum faciat. Plus enim aliquando male valenti nocere potest, si preces Canonicas recitet, quàm si Missæ sacrificium faciat; & sicut Sacerdos absque sacra peccatorum cōfessione, cum debito tamen, & iusto peccatorum dolore, iure aliquando sacrificat, quia non est, cui possit sua peccata commodè confiteri: sic etiam qui per corporis ægritudinem preces Canonicas persolueri nequit, potest aliunde ritè preparatus ad sacrum faciendum accedere.

Decimononò quæritur, An fas sit ante laudes Matutinas Missam celebrare? Sotus similiter cōcedit. Mihi videtur, si iustæ aliquid causæ adsit, id posse tuta conscientia fieri: secus non item: Certè in nocte Natalis dominici de more id facit Ecclesia: nam integro Matutino officio absoluto ante Laudes, primum eius diei sacrum decantat: aliqua item idonea, & legitima se causa offerente, à Matutinis precibus Laudes tutò distinguimus, vt supra dixi in hoc libro.

Vigesimò quæritur, An peccet Sacerdos lethali ter, qui Primæ officio nondum soluto sacrum facit? Respondeo, minimè: id enim pij viri, ac docti faciunt, & in multis Ecclesijs, etiam in illis, quæ Cathedrales, aut Collegiatæ vocantur, solent

Missæ

Missæ priuata celebrari antequam Primæ officium in choro sit factum, cum tamen publica, & solennis Missa ante Primam horam celebrari non possit. Sic Nauar. de Orat. cap. 3. num. 70. Syluest. Missa. l. quest. 6. nisi hoc sit contra præceptum superioris, vel statutum, vel consuetudinem alicui receptam. Angel. Miss. nu. 42.

Cap. XXIX.

Aliæ quæstiones ad eandem rem atinentes soluantur.

Primo queritur, An ad Missæ sacrificium requirantur duo vt minimum, qui præsententur, & respondere queant? Quæstio hæc mouetur propter id, quod habetur in cap. Hoc quoque, de consecr. dist. 1. Vbi ex Sothere Pontifice statutum est: Nullus presbyterorum Missarum solennia celebrare presumat, nisi duobus presentibus, sibi que respondentibus, & ipse tertius habeatur. Quia cum pluraliter ab eo dicitur, Dominus vobiscum, & illud in secretis, Orate fratres, aptissime conuenit, vt ipse salutationi respondeatur. Hugo eiuſmodi Decreto permotus, duos sensus oportere præsentem adesse in Missæ sacrificio. At Hostiensis, Glossa, & communis opinio Theologorum, & Canonici iuris interpretum, & Summistarum docet vnum sufficere præsentem, qui respondere queat, & hoc iam vltus comprobauit. Nam Sacerdos non raro aliquando sacrificat vno tantum ministro adstante. Ad Sothereis verò Pontificis decretum variè respondent auctores. S. Thomas 3. part. quest. 83. art. 3. ad 12. putat illud intelligi de Missa publica, & solenni, non priuata. Innocentius III. lib. 2. de Mysteriorum Missæ, cap. 25. Aliud est, inquit, necessitatis articulus, & aliud religionis contemptus, hoc est, ex Decr. Sothereis: nullus n. ex contemptu celebrare debet vno tantum adstante: at dum vrget necessitas, Sacerdos ministro vno præsentem celebrare potest.

Alexander verò 4. p. q. 36. m. 5. Quædam ait antiquitas statuta erant ob reuerentiam tanti mysterij, quæ postea ob utilitatem, vel necessitatem antiquata sunt. In hac specie, aucto Presbyterorum numero, ne libertas celebrandi minuat, necessum fuit, & vtile, Missæ sacrum vno adstante celebrare. Glossa probat à simili ducto argumento, vnum præsentem ministrum sufficere: quia in cap. Quæstio, de verborum signific. Alexander responder. Sacerdotem vno tantum Clerico præsentem posse Sacramentum Extreme vnctionis ministrare. Sed certè simplicius & facilius responderi potest. Sothereis decreto contrariam consuetudinem vsu receptam derogasse: præsertim cum Sacerdotum nullam plebem sibi subiectam habentium numerus auctus fuerit.

Cæterum adhuc vrget id, quod in decreto Sothereis dicitur: Ideo duos, vt minimum præsentem adesse oportere, vt aptè conueniant ea, quæ Sacerdos numero multitudinis dicit in Missa, Dominus vobiscum: Et, Orate fratres. Quare dubiæ est quæstionis, an postquam introductus est vsus, vt Sacerdos vno tantum præsentem sacris operetur, retineantur aptè & commodè ea, quæ olim pluribus adstantibus aptissime dicebantur? Petrus Damianus de hac salutatione integrum librum edidit, quem inscripsit Dominus vobiscum: vbi

primùm ostendit, ea salutatione etiam vti debere eos, qui preces Canonicas soli recitant. Innocentius III. ait verè dici, Dominus vobiscum; eò quòd Angeli Dei adstant orantibus, iuxta illud Psalmi 137. In conspectu Angelorum psallam tibi. Quilibet item homo habet Angelum ad suam custodiam deputatum Acto. 12. & Match. 18. Illos igitur, inquit, habemus in oratione participes, quos habebimus in glorificatione confortes. Sic ille, At Alexander, & S. Thomas opinantur Sacerdotem ita loquentem, cum Ecclesia sermonem habere, cuius personam gerit minister ille, qui Sacerdoti sacrificanti interuenit. Sanè retenta sunt verba antiqua ob honorem, & venerationem antiquitatis: & cum ita loquimur, mentem aliò conuertimus ad priscum illum, & veterem Ecclesiæ morem, cuius memoriam reuocamus.

Secundò queritur, An minister, qui solus præsentis adest, debeat iure vir esse, an non? Respondeo, in cap. Inhibendum, de Cohabitat. Clericorum, ex Concilio Moguntino sic haberi. Inhibendum quoque est, vt nulla femina presumat accedere, aut Presbytero ministrare, aut inter cancellos stare, siue sedere. Et cap. sacras, dist. 23. ex Sothere asseritur: sacras ad Deo feminas, vel Monachas sacra vasa, vel sacras pallas penes vos coningere, & incensu circa altaria deferre perlatu est ad Apostolicam Sedem: quæ omni reprehensione & vituperatione plena sunt. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 5. ait: Forſan nec ob vllam necessitatem illud auderem citra dispensationem permittere propter indecentiam; citius auderem egomet mihi respondere, & ministrare, quam feminam ad id muneri admittere.

Tertiò queritur, Fasne sit sacerdoti aliquando sine vilo prorsus ministro sacrificare? Glossa in cap. Hoc quoque, de consecr. dist. 1. Inclusus aliquis, & putat Eremita, solus Missam celebrare potest. Sic etiam Paludanus in 4. dist. 13. quest. 2. art. 1. & Turrecrem. cap. Hoc quoque, de consecr. dist. 1. Id probant à simili, quia in cap. Quæstio, de verb. signific. dicitur: Sacerdos vno præsentem Clerico, & etiam solus potest infirmum vngeri. Sed tamen inquit Sotus 4. dist. 13. quest. 2. art. 5. non est firma collectio, à Sacramento Extreme vnctionis ad sacrificium Missæ. Quare nisi grauis esset necessitas, vt in festo, quando Sacerdos Missam audire nequit, nisi ipse solus celebret, nullatenus licet: immò forſan, nisi magnus esset dies festus, & sacer, consultius erit non celebrare. At quia hæc sunt iuris scripti humani, citra dubium posset Eremita solus celebrare Romani Pontificis concessu. Hæc Sotus. Verum est sacerdoti nullo adstante ministro Missæ sacrificium facere, vt patet Concilio Nannetensi, cap. 30. ad Brucardum lib. 3. Decreti, cap. 68. & apud Iuonem part. 3. cap. 70. & Concilio Moguntino, cap. 43. ac Basiliensi sess. 21. cap. 8. Vnde Alexander III. in cap. Proposuit, de filijs presbyteri, scribit: Non enim solus Presbyter Missarum solennia, vel alia Diuina Officia potest sine ministro celebrare. At propterea S. Laurentius, vt refert Ambrosius lib. 1. Officiorum, cap. 41. Sixto Pontifici, cum ad supplicium duceretur, dixit: Tu nunquam sacrificium sine ministro offerre consueueras. Sic ibi. Nihilominus tamen, si grauis necessitas premat, sacerdos sacrificare solus potest, vt Glossa communi consensu approbata tradidit in cap. Quæstio, de verborum signific. & in cap. Hoc quoque, de consecr. dist. 1. & Turrecrem, ibidem. Alexander 4. part. question.